

يَقْظَةٌ وَتَحْرُورٌ*

محمد الفيتوري^١

يا أخي في الأرضِ في كُلِّ وَطَنٍ
إِنِّي هَدَمْتُ* جُدْرَانَ* الْوَهْنِ*
أنا حُرٌّ رَعَمَ* قُضْبَانَ* الزَّمَنِ

يا أخي في الشَّرْقِ في كُلِّ سَكَنٍ*
إِنِّي مَرَقْتُ* أَكْفَانَ* الدُّجَى*
أنا حَيٌّ خَالِدٌ رَعَمَ* الرَّدَى*

مَحْوُ الدَّلَّةِ :

وَلَقِينَا مِنْ أَدَاهُ مَا لَقِينَا
أَوْ نَكُنْ عِشْنَا حُفَاءً* بَائِسِينَا*
وَمَحُونَا* وَضَمَّةَ* الدَّلَّةِ فِينَا

إِنْ نَكُنْ سِرْنَا* عَلَى الشُّوكِ سِنِينَا*
إِنْ نَكُنْ بِنْنَا* عُرَاءَ* جَائِعِينَا
فَلَقَدْ تُرْنَا* عَلَى أَنْفُسِنَا

١- شاعرٌ إفريقيٌّ معاصرٌ من مواليد «السودان»

يَقْظَةً وَتَحَرُّرٌ:

مَا تَرَاهَا مَلَأَ الْأُفُقَ صَدَاهَا*؟!
بَعْدَ أَنْ تَاهَتْ* عَلَى الْأَرْضِ وَتَاهَا^٢

الْمَلَايِينُ أَفَاقَتْ* مِنْ كَرَاهَا*
خَرَجَتْ تَبَحُّثُ عَنِ تَارِيخِهَا

يَا أَخِي:

لَسْتُ أُعْجِبُ بَتَّهَا* أَوْ مِوَمِيَاهَا*

قُمْ تَحَرَّرْ مِنْ تَوَابِيْتِ* الْأَسَى

الْوَطْنُ لَنَا:

وَهُمْ أَخْتَارُوا* تَرَاهَا* كَفَنَّا
وَسَيَقْضِي وَوَلَدِي مِنْ بَعْدِنَا
فَهِيَ مَا كَانَتْ لِقَوْمٍ غَيْرِنَا

هَاهُنَا وَارَيْتُ* أَجْدَادِي هُنَا
فَسَأَقْضِي* أَنَا مِنْ بَعْدِ أَبِي
وَسَتَبْقَى أَرْضُ إِفْرِيْقَا لَنَا

(١) مَا تَرَاهَا = أَمَا تَرَاهَا ؟!

(٢) الضمير في «تاهت» يرجع إلى «الملايين» و في «تاه» إلى «تاريخ»

الْمُنَادَى

﴿يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ﴾
 ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ﴾
 اللَّهُمَّ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
 رَبَّنَا، آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً
 رَبِّ، إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ

أَسْئَلَةُ :

- ما الحرف الذي جاء في الآية لنداء «داود»؟
- ماذا نُسَمِّي حرف «يا»؟
- ماذا نُسَمِّي الشَّخْصَ أو الأِسْمَ الَّذِي تُنَادِيهِ*؟

«منادى» اسمى است که پس از حروف ندا می آید. مهم ترین حروف ندا عبارتند از: «یا، ا، وا».

بدانیم

قد يُحَدَفُ حَرَفُ النِّدَاءِ إِذَا دَلَّ عَلَيْهِ دَلِيلٌ.

﴿يُوسُفُ أَعْرَضَ عَن هَذَا﴾
 ﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَ لِوَالِدَيَّ﴾

بیشتر بدانیم

أنواع المُنَادَى

المُنَادَى المُضَاف

لِلْمُلاحَظَةِ ثَمَّ الإِجَابَةِ :

يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، أَسْأَلُكَ التَّجَاةَ.
إِعْفُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ .
يَا صَادِقَ الْوَعْدِ، أَنْجِرْ وَعْدَكَ .

– عَيِّنِ المُنَادَى فِي العِبَارَاتِ السَّابِقَةِ .

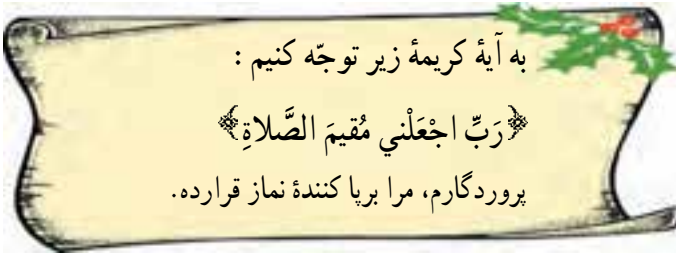
– عَيِّنِ إعرَابَ المُنَادَى .

– مَتَى يَأْتِي المُنَادَى مَنْصُوبًا؟

«مُنَادَى» هُنكَامِي كَه «مُضَاف» بَاشِد، مَنْصُوب مِي شُود :

مَآئِد : يَا عَبدَ اللَّهِ، يَا أَبَا القَاسِمِ .

بدانیم

بیشتر بدانیم

– عَيِّنِ المُنَادَى .

هرگاه مُنَادَى، مُضَاف بِهِ «يَاءُ مُتَكَلِّمٍ» بَاشِد، جَايزِ اسْتِ كَه حَرْفِ يَاءِ

حَذْفِ شُود :

يَا رَبِّ يَا رَبِّي (اى پروردگارم) يَا قَوْمِ يَا قَوْمِي (اى قوم من)

بدانیم

– عَيِّنِ إعرَابَ المُنَادَى .

الْمُنَادَى الْمَفْرَد

۲

لِلْمَلَا حِظَّةٍ تَمَّ الْإِجَابَةُ :

يَا اللَّهُ، إِزْحَمْنَا.

يَا مُحَمَّدٌ (ص)، أَنْتَ خَيْرُ الْمُرْسَلِينَ.

يَا فَاطِمَةُ (س)، أَنْتِ سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ.

- عَيْنِ الْمُنَادَى .
– هل الْمُنَادَى مَنْصُوبٌ ظَاهِرًا؟
– ما حَرَكَةُ آخِرِ كُلِّ مِنْ «اللَّهُ»، «مُحَمَّدٌ» و «فَاطِمَةُ»؟

«مُنَادَى» هِرْكَاهِ اسْمِ «عَلَمٌ» بَاشِدِ، مَبْنِي بِرِضْمٍ
و مَحَلًّا مَنْصُوبِ اسْتِ.

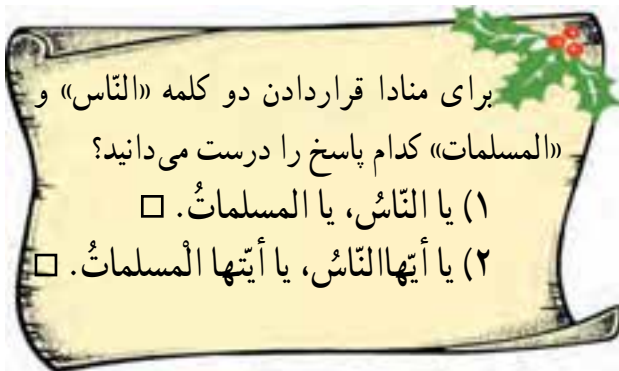
بدانیم

نکته

- يا طَالِبُ، خُذْ هَذَا الْكِتَابَ.
يا طَالِبَةُ، خُذِي هَذَا الْكِتَابَ.
– عَيْنِ الْمُنَادَى .
– هل «طَالِبٌ» و «طَالِبَةٌ» اسْمٌ «عَلَمٌ»؟

مَنَادَا هِرْكَاهِ «عَلَمٌ» نَبَاشِدِ، وَلِي مَخَاطَبِ مَعْنِي رَا دَرِنظَرِ
بِگِيرِدِ، دَرِ اَيْنِ صُورَتِ نَبِزِ «مَبْنِي بِرِضْمٍ» و مَحَلًّا مَنْصُوبِ اسْتِ.
بِهِ چِنِينِ مَنَادَايِي اصْطِلَاحًا «نَكْرَةٌ مَقْصُودَةٌ» مِي گُويِنْدِ.

بدانیم

بیشتر بدانیم

نتیجه :

منادی هرگاه همراه «أل» باشد، قبل از آن «أَيُّهَا» (برای مذکر) و «أَيَّتْهَا» (برای مؤنث) را می‌آوریم. در این صورت،
یا : حرف النداء.
أَيُّ أو أَيَّتْهُ؛ منادی نكرة مقصودة «مبني على الضم» منصوب محلاً.
ها : حرف تنبيه. الناس : عطف بيان (لأنه جامد).
المسلمات : نعت (لأنه مشتق).

فراموش نکنیم :

لفظ جلاله «الله» هر چند دارای «أل» است، در حالت ندا نیازی به کلمه «أَيُّ» ندارد؛ مانند : يا اللهُ.
و گاهی حرف ندا حذف می‌شود و به جای آن «میم مشدّد» در آخر آن می‌آید : اَللَّهُمَّ = يا اللهُ.

۱- به کیفیت ترجمه فعل مضارع، هنگامی که در جواب طلب واقع می‌شود، توجه کنیم. قبل از این گونه فعل‌ها، کلمه «تا» آورده می‌شود و خود این افعال به صورت التزامی ترجمه می‌شوند؛ مانند: أَحْسِنَ إِلَى النَّاسِ تَسْعِيدُ قُلُوبِهِمْ. (به مردم احسان کن تا دل‌هایشان را به دست آوری.)

۲- در ترجمه فعل امر به فاعل آن توجه کنیم.

الف) سَلَّمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ : «به فرستاده خدا سلام کرد.»

سَلَّمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ : «به فرستاده خدا، سلام کن.»

ب) وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً : «و او از آسمان آبی را فرو فرستاد.»

أَنْزَلَ عَلَيْنَا مَاءِدَةً مِنَ السَّمَاءِ : «از آسمان برای ما غذایی فرو بفرست.»

۳- معانی کلماتی که برای ما ناآشنا است، با مراجعه به کلمات هم‌خانواده و یا قرائن موجود در جمله و در نهایت کتاب‌های لغت آشکار می‌شود.

آیات زیر را ترجمه کنید، سپس ترجمه خود را با یکی از ترجمه‌های قرآن کریم مقایسه کنید :

﴿إِذْ هَبَّتْ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ○ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ○ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ○ وَاخْلُلْ عُقْدَةً مِّن لِّسَانِي ○ يَفْقَهُوا قَوْلِي ○ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ○ هَارُونَ أَخِي ○ اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي ○ وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي﴾

أَسْئَلَةُ :

□ المعنى :

الف - طغى : جاری شد ○ طغیان کرد ○ حکومت کرد ○

ب - يسر : سخت کن ○ آسان کن ○ حرکت کن ○

ج - عقدة : گره ○ کینه ○ بغض ○

د - اشدد به ازري : پشت مرا به وسیله او محکم کن. ○ عذاب او را شدید کن. ○

□ عَيْنَ الصَّحِيحِ :

ماذا فَعَلَ فِرْعَوْنُ :

أَطَاعَ اللَّهَ. ○ اشْرَكَ بِاللَّهِ. ○ آمَنَ بِالنَّبِيِّ مُوسَى. ○

عَيِّنِ الْمُنَادَى وَاذْكُرْ نَوْعَهُ :

- ١- ﴿رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا﴾
- ٢- ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ﴾
- ٣- يَا كُمَيْلُ، أَلْعَلُّمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ.
- ٤- اَللَّهُمَّ، أَعْطِنِي بِصِيْرَةً فِي دِينِكَ.
- ٥- يَا خَادِمَ الْجِسْمِ، كَمْ تَسْعَى لِخِدْمَتِهِ؟!
أَتَطْلُبُ الرَّبِّحَ * مِمَّا فِيهِ خُسْرَانُ*!؟

صَحِّحِ الْأَخْطَاءَ :

- يا رحمان، يا رحيم؛
يا مُجِيبَ الدَّعَوَاتِ، يا رافعَ الدَّرَجَاتِ؛
يا خَيْرَ العَافِرُونَ، يا خَيْرَ الرَّاظِقِينَ؛
يا ذا الجودَ و الإحسان، يا ذوالرَّحْمَةِ و الرِّضْوَانِ؛

(من دعاء جوشن كبير)

أُذْكَرِ الإِعْرَابَ وَ التَّحْلِيلَ الصَّرْفِيَّ لِلْكَلِمَاتِ الَّتِي أُشِيرَ إِلَيْهَا بِخَطِّ :

يَا آلَ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ حُبُّكُمْ فَرَضٌ مِنَ اللَّهِ فِي الْقُرْآنِ أَنْزَلَهُ

الكلمة	التحليل الصرفي	الإعراب
بَيْتٍ		
فَرَضٌ		
أَنْزَلَ		
هُ		

التمرین الرابع

للتعريب :

- ۱- پروردگارا، ما را در خدمت به بندگانت توفیق بده.
- ۲- ای جوینده علم، با وجود مشکلات در کسب علم کوشا باش.

التمرین الخامس

عَيِّنِ الْمُرَادِفَ وَ الْمُضَادَّةَ : (=, ≠)

الرَّدى ... الموت	الحيّ ... الميت	الدُّجى ... الظلام
العُراة ... اللّابسون	السّنين ... الأعوام	سارَ ... ذهب
الرّيح ... الحُسران	تاه ... ضلّ	اليقظة ... التّوم

الصورة البهائية في القرآن الكريم

لیت - لعل

انسان موجودی آرمان‌گرا و آینده‌نگر است. چه بسیار اموری که در خیال خود می‌پروراند و جویای تحقق مصادیق واقعی آن‌ها در عالم واقع می‌شود؛ هرچند خود واقف است که حصول چنین اموری یا سخت است و دشوار و یا آن که محال است و غیر ممکن. دو واژه «لیت - لعل» برای تمنی و آرزو به کار می‌رود.

«لیت» غالباً برای اموری به کار می‌رود که تحقق آن دشوار و یا قریب به محال است. ﴿يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ﴾ ای کاش آنچه به قارون داده شده بود (ثروتش) ما

را می‌بود!

به دست آوردن ثروت قارون امری مستحیل و غیر ممکن نیست، اما به گونه‌ای است که حصولش برای متکلم بعید و قریب به محال است.

«صرف و نحو» و «بلاغت» دو پایه اصلی علوم ادبی هستند. فهم «ظاهر» در کنار شناخت «باطن» معنی پیدا می‌کند.

دانستن «قواعد» بدون رعایت و فهم مسایل «بلاغی» مفید فایده نیست! فهم و خواندن مسائیل بلاغی را جدی بگیریم.

«لعل» برای اموری به کار می‌رود که امکان تحقق امر خواسته شده در آن هرچند سخت و دشوار باشد، اما امید دست یابی به آن دور از ذهن نیست.

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانَ ابْنِ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ...﴾

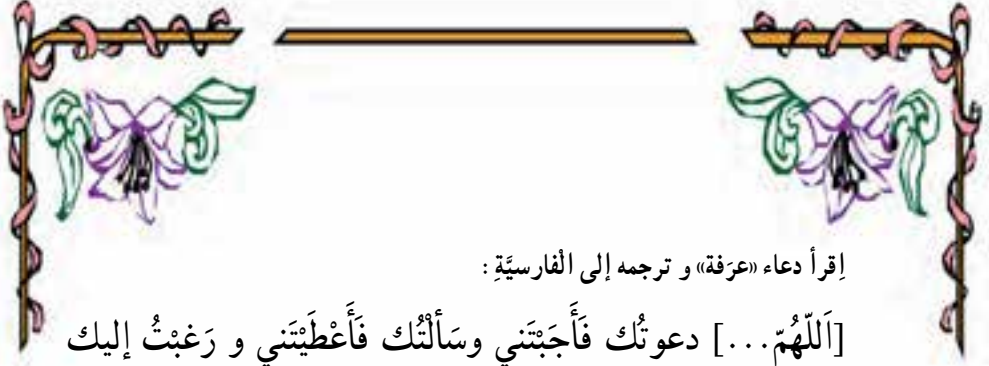
فرعون می‌خواهد قصری را بسازد که بلندیش به افلاک و آسمان‌ها برسد، شاید از این راه بتواند با خدای موسی (ع) به ستیز برخیزد. و از این رو کلامش را با «لعل» آورده تا از سویی سخت بودن آرزویش را بیان کند و از سویی دیگر ممکن الوقوع بودن آن را برای خود و اطرافیانش اظهار کند.

در آیات زیر وجوه بلاغی ادوات تمنی را بیان نموده و سپس آن‌ها را ترجمه کنید:

— ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾

— ﴿يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا﴾

— ﴿يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ﴾

إقرأ دعاء «عرفة» و ترجمه إلى الفارسيّة :

[اللَّهُمَّ...] دَعَوْتُكَ فَأَجَبْتَنِي وَسَأَلْتُكَ فَأَعْطَيْتَنِي وَرَغِبْتُ إِلَيْكَ
فَرَحِمْتَنِي وَوَثِقْتُ بِكَ فَجَجَيْتَنِي وَ... اللَّهُمَّ... لَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ وَ
لَا تُحِلْنَا مِنْ رَحْمَتِكَ... وَلَا تَجْعَلْنَا مِنْ رَحْمَتِكَ مُحْرَمِينَ... وَلَا مِنْ
بَابِكَ مَطْرُودِينَ؛ يَا أَجُودَ الْأَجُودِينَ وَأَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ.

لا تُحِلْنَا : ما را بی بهره مکن

